

Inserati se sprejemajo in veljajo  
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,  
12 " " " " 2 " "  
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se  
vzema primerno zmanjša.

#### Rokopis

se ne vračajo, ne frankovana  
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištev  
(administracija) in ekspedicija na  
Dunajski cesti št. 15 v Medija-  
tovi hiši, II. nadstropji.

# SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr  
za pol leta . . . 5 " — "  
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr  
za pol leta . . . 4 " 20 "  
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan  
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Poljanski nasip  
št. 48.

Izhaja po trikrat na teden in  
sicer v torek, četrtek in soboto.

## Odveza duhovenske in cerkvene bire.

Skoraj ima priti pred deželni zbor kranjski od deželnega odbora mu podana iz 28 §§. obstoječa osnova, po kateri naj bi se vse natorne in novčne davščine za duhovne, cerkve in cerkvene osebe odpravile in za v prihodnje postavno odkupile. Vsaj tako se javlja in da se bo, dasiravno se je to mnogim dolgo neverjetno zdelo, zdaj vendarle tudi vresničilo, je menda nedvomljivo, ko je že poročevalec odločen, ki ima to osnovo v deželnem zboru zagovarjati.

Ni naš namen tu v nameravano postaviti samo seči, ktera je memogredé povedano silno temna, raztegljiva in ne brez sovražnega strankarstva, ter njene posamezne paragrafe razkosavati, ampak držati se hočemo stvari bolj splošno, in reči se sme naravnost, da je, ako bi se po tej obliki in v teh okoliščinah izpeljati imela, krivična po svojem namenu in pogubljiva po svojih nasledkih.

Krivična po namenu je, ker je njen namen: duhovstvo od ljudstva odcepiti, mu vrojeno veljavo in spoštovanje odvzeti, ga osobito politično mrtvega storiti, ga djati pod oblast političnih strank. Ona je zoper cerkveno prostost: Duhoven naj bi bil, po namenu te osnove, v prvi vrsti vrsti državna ali deželna mašina, ki naj bi vselej gledal le na voljo političnih oblastni, naj bi bil policaj, da bi surovo druhal krotiti in jo samovlastnim strankam služno ohranil. Iz tega ozira naj bi se ma nekoliko plače priznalo, pa tudi le nekoliko, da bi se ja samostojno gibati ne mogel.

Sicer ni misliti, da bi duhovstvo svoj stan, svojo vest in svoje versko prepričanje tako lahko zatajilo, da bi se dalo s pritiskanjem od zgoraj svojevoljno muštrati, kakor nas pretekla leta pri nekterih stanovih posebno za čas raznih volitev pač žalostno spominjajo, a vendar vsakdanji živč je huda terjatev in bati se je, da bi se ne vzrejali breznačajniki, klečepalci in migavci, ki bi se, boječi svojo plačo izgubiti, obračali le po veljavnih obrazih. Tudi tu bi imeli zadnja leta med raznimi stanovi žalostne izglede takih veteranjakov povedati.

Cerkev mora biti prosta v svojem, od Boga jej podeljenem poslu, prosti biti morajo tudi njeni služabniki.

Duhoven živi med ljudstvom, za ljudstvo, toraj tudi rajši z njim pomanjkanje trpi, kakor da bi delal proti njemu, ko bi storil to, sam sebi bi smrtno rano vsekaval, za ktero bi moral prej ali kasneje z njim vred poginiti. Duhovstvo je z ljudstvom vred vstajalo in padalo, zato je prvotno tudi le ljudstvo skrbelo za svoje duhovne in delilo z njimi svoje pridelke, tako so se pričele imenovane natorne bire, ki so še le potem zavezne postale, ko so bili dušni pastirji v posameznih krajih stalno nameščeni.

Res je, da je tudi država ali dežela dolžna

zarad pomoči, ki jo od cerkve in njenih služabnikov dobiva, skrbeti, da se ona, namreč cerkev in njeni organi pošteno vzdržujejo, ker ni jej vse eno in jej tudi biti ne more, ali so taki ali taki, ker skušnja uči, da kolikor prostejša je cerkev, toliko bolj se razodeva njen blažini vpliv, a novošegnji državi in v tem duhu gibajoči se sedanji liberalni večini kranjskega zbora ni zaupati. Njej ni ne za povzdigo duhovstva, ne za blagor ljudstva. Duhovstvo hoče vklentiti v svoje verige, ki bi plačo najvestnejšemu duhovniku lahko ustavljale pod krinko, da je ta oseba nevarna občni koristi, da se tedaj sestrzati mora.

Pogubljiva je ta osnova pa tudi za ljudstvo. Posestniki zemljaki tako pešajo, davki so veliki, dohodki piči, spečanje pridelkov slabo, zdaj pa še tolika svota odkupnine!

Jeli to pravično, da bi se odkupiti morali le zemljaki in polzemljaki, ker le-ti večinoma po enih krajih celo edini navadno biro dajejo? Zakaj bi je ne dajali tudi tisti, ki imajo manj, da imajo le kaj, saj duhoven ima z vsemi enako opraviti, naj bo posestnik ali bajtar, naj ga tedaj primeroma tudi vsak plačuje.

Odkupiti se bira nikakor ne dá, ker prvotno je bila vsa bira prostovoljna, ktero so ljudje sčasoma zboljševali, da so duhovni laglje pri njih ostajali in shajali.

Naj bi se ta reč vravnala, ker je res že živo potrebna.

Bira je ostala, dohodki duhovnov so stari; časi so se spremenili, vrednost dobitkov pa tudi. Še to se težko speča, kar se dobi, toraj nekteri duhovni v resnici prav težko izhajajo.

Če se že res kaj misli storiti, naj se zaveza ne odkupuje, ker to bi stalo veliko stroškov deželi pri odkupnih obravnavah za plačevanje zvedencev, za povrnitev njih potnih stroškov, za plačilo prič, za tiskovino in za potrino poslov, kar bi, če bi tudi te stroške dežela nositi imela, neposrednje pa vendar zopet zavezanci plačati morali. Komisijoni, ki se v 28 §. 18krat imenujejo, so dragi; bati se je, da bi večinoma le-ti pobrali; zavezanci bi primeroma veliko plačati imeli, pri vsem tem bi pa opravičencem le malo ostalo.

Tudi se je bati, da bi se glavnica izgubiti vtegnila, država, oziroma dežela bi ne mogla, ali — država brezverska — bi ne hotela za duhovne skrbeti. Djala bi: „Glavnica je pošla, ni Vam od kod plačati duhovna, ako ga že hočete imeti, zložite si vnov in skrbite sami si zanj!“

Kolkra krivica bi bila taka posledica za zavezance? V enih krajih so ljudje prostovoljno primeroma veliko zložili, samo da so dobili svojega duhovna, da jim daleč letati ni bilo treba, ko so svoje krščanske dolžnosti spoštovali.

Zdaj bi vtegnili svojega duhovna izgubiti, ko jih že toliko primanjkuje, da se že le bolj na potrebnih okrajih postavljajo. Le ti bi imeli

do so-ednega dušnega pastirja daleč hoditi, a plačevati bi ga morali vse eno, ravno tako kakor takrat, ko so imeli ga blizo. Ali bi bilo pa to pravično — bi bilo človeško?

Ako ima zdaj kak kraj svojega dušnega pastirja, dá mu res nekaj več, a dá mu z veseljem. Vse svoje pridelke deli z njim, da le pri njem ostati more, in res, če ima dobro letino, na vsako zrno ne gleda, posebno, če je pri njem priljubljen gospod, misli si: saj bo tudi nam še ostalo! In menda s to sedanjo slučajno nemčursko večino bode tako?

Ali zdaj so se skazali, kakošni tički da so ti nemški liberalci? Radi bi duhovna izmrzenja, nasprotovanja in nevošljivosti spravili prav na beraško palico, ljudstvo pa na kant. To so zastopniki, prijatelji ljudstva! Dobro je to, da bo naš narod le prevedel, kje so njegovi pravi prijatelji.

Dajatve so bile od nekdanj in bojo. Za duhovne naj se bira tako odpravi, da bojo, če se že na vsak način dosedanje spremeniti hoče, v gotovini prejemali toliko, kar je stanu in času primerno, a to naj se sproti pobira pri davčnih nakladah; laglje je sproti plačevati in to se nikdar ne izgubi, a odkupi naj se ne, ampak poprejšnja zaveznina in vpravičenost naj le vgasne, kakor se je to storilo pri učiteljstvu. Plačujejo naj pa ne samo dosedanji zavezanci, ampak vsi davkoplačevalci brez izjeme, ker to je pravično, da duhovna, ki je v občno korist postavljen, plačuje vsak, ne pa samo kmet.

Ako se tako dolžnosti splošno na posamezne razdelijo, kar bi v naši deželi, kjer ni drugovercev, ne bilo neizpeljivo, vtegnemo še doživeti, da bo marsikteri grajščak sedeč med nemčursko stranko k drugemu spoznanju prišel, da bi bilo bolje za njih, ko bi le še pri starem hotelo ostati, ker bi marsikteri upravičenec povedati vedel, kako nadležno je zdaj ravno pri nekterih grajščakih biro iskati, in kako malo ravno le-ti svojega dušnega pastirja podpirajo.

Duhoven ima cerkvene in državljanske dolžnosti in opravila. Da bi te spoštovati mogel, podpirati ga imajo cerkveni udje, tedaj abstraktno — farani njegovi, pa tudi dežela ali država, ako mu ni naravnost nasprotna.

Naj tedaj država, oziroma dežela vso to skrb prevzame, da mu bo toliko dala, da se bo pošteno preživeti mogel, potem ne bo posameznim udom — svojim faranom na rame prišel, a ako bodo posamezni hoteli izjemoma kje na kakem samotnem kraju imeti svojega lastnega dušnega pastirja in to bodo, dokler bodo kristijani in bodo le količkaj gibati mogli, rajši bodo zadnji grižljaj kruha delili z njim, kakor ga lakote umreti pustili — kdo jim bi tedaj v tak greh šteti mogel, ko bi zraven navadne plače, ki bi jo njih duhoven iz deželne ali državne blagajne dobival, ko bi ga za to plačilo vendar le še nikakor dobiti ne



mogli, mu še nekoliko zelja, repe ali krompirja privrgli. Zato se niti postava izpeljati ne da, da bi povsod vsake proste dajatve absolutno nehali imele.

Za cerkve in cerkovnike je bira večinoma prosta in ta se po našem mnenju nikakor odpraviti dala ne bo. Ravno tako tudi ročna dela pri cerkvah. Ker od kod bi se pa tiste vzdrževale? Kje je tisti fond? Ali bi ne bilo to krivično od dežele ali države, ki bi vernim prepovedovala vzdrževati si svoje verske pripomočke, sama bi pa nič za nje ne storila? Postava pravična bila bi ta: Naj dajo farani za svoje cerkve in duhovne po potrebi, naj bo že to tako ali tako. Da potrebno dobivajo, skrbijo deželni ali državni organi, kar ne zmorejo farani, doda se iz dotičnih zakladov, naj bodo že ti deželni ali državni.

Ali gospodom liberalcem je to deveta briga, kako bi shajali duhovni in se vzdrževale cerkve in njeni služabniki. Po tem takim najbolje: proč z obojnim, vse podreti. Gospodje so zdaj pokazali, da so, za kar smo jih imeli že prej, pa jih vendar morda nismo še vsi toliko spoznali, kakor jih zdaj. „Duhovni so bili nam vedno nasprotni,“ si mislijo, „rovali so pri vsakih volitvah zoper nas in se potegovali za narodnjake. Kmeta imajo tudi popolnoma na svoji strani. Dajmo brco obojim, ko imamo oblast še v rokah, ki se nam pa kmalo zopet izviti utegne. Duhovna pripravimo ob veljavo; vprežimo ga v uradniški voz; biro odpravimo. V komisijonih, tam se bo kaval s pavrom, ki je tako srdit na vsakega, komur kaj odrajavati ima. Pa bo sicer plačati moral, — naj, — za kazni, ker ni toliko časa maral za nas. Poplačilo mu bo sicer težko djalo, pa naj, saj tega neumnega pavra tako nič škoda ni — tako pa morda zopet mi pridemo kedaj k veljavi in moči, ko bi bil f. . in kmet ugnan in potem bomo že tem kričanjem narodnjakom njih muhe iz glave izbili.“

Kako se vendar ta liberalna večina vtika v birske zadeve? Je mar ona zastopnica naših kmečkih občin, ki imajo večinoma biro dajati in se je prostejši del upravičencev kakor zavezancev izrekel proti njenim nameram, za biro.

Kaj porečejo k temu naši kmečki zastopniki v zboru! Upajmo, da jim bodo v obraz povedali, kar vtegne marsikomu neprijetno biti. Upamo, da bodo krepko oporekali in če tudi sedanja večina, do ktere nobenega zaupanja nimamo, razun morda malih izjem, ne upravičenci ne zavezanci, če tudi jo slepo potrdi in jo nam vsili to postavo, da jo slavna vlada v potrjenje nikdar priporočila ne bo.

Če bodo pa naši narodni zastopniki to stvar v pretres vzeli in pomislili, kako bi se ta reč pravično za zavezance kakor upravičence vravnati dala, in to enkrat tudi vestno izvršili, si bodo zaupanje in hvaležnost obojih, ktero vživajo že zdaj, še bolj vtrdili.

Liberalna stranka je kakor škorpion, ki jeze zadnjikrat svoj strup izpusti, pa s strupom tudi sam sebe umori. Tudi to njeno nameravanje mu bo pri ljudstvu morda zadnjo brco dalo, ki je odločno zoper vso odkupnino, za odpravo bire in pravično razdelitev bi se pa pridobiti dalo.

## Za našega kmeta.

### II.

Nemškutarji so tako skrbni za našega kmeta, da mu hočejo napraviti nov davek namesto duhovenske bire; bira pa kmeta ne teži toliko, kakor denarni davki, ki rastejo od leta

do leta in bi se po tej postavi zopet povišali in nevsmiljeno iztirjavali, med tem ko dober župnik na biro dostikrat več let čaka in pri tem dolg vedno isti ostane, ne računajo se obresti, ne eksekutivnih stroškov itd. Namesto take postave naj bi bil namškutarski deželni odbor raje skrbel za osnovo kmečkih posojilnic po deželi, da ne bi bilo treba, pri odurokih denarja iskati, kedar ga posestnik potrebuje.

Govorilo se je, da hoče kranjska hranilnica narediti take posojilnice po deželi; pa kaj to koristi, če pa hranilnica le premožnim in nezadolženim hišam na prvo hipoteko daje, tedaj takim, ki navadno denarja še potrebnaj niso; tisti pa, ki res potrebuje, ga ne dobi. Tu bi morale občine same osnovati take hranilnice, okrajni glavarji pa naj bi to stvar podpirali, namesto da se pečajo s politiko, kakor na pr. Vesteneck in Schönewetter. Če bi država hotela kaj denarja posoditi za take občinske ali okrajne posojilnice, gotovo ne bi bil zgubljen, ako se okrajnim glavarstvom izroči nadzorstvo nad manipulacijo. Kedar si taka posojilnica enkrat opomore, naj bi državi povrnila denar, in potem bila bi posojilnica popolnem na samostojnih nogah. Sosedje se med sabo poznajo in odborniki posojilnice bi že vedeli, komu denar posodijo. Potrebne bi bile še te postavbe: namreč postava zoper oduroštvo, postavo zoper razkosanje posestev, postava, ki bi omejila eksekutivne dražbe, postava zoper žganjarstvo in preveliko število krčem, velika colnina na špirit, iz katerega ljudje sami pogubni „šnops“ delajo, postava zoper vlačugarske barantače, ki ljudi dostikrat peharijo s slabim blagom, in še več tacih.

Pa z vsem tem še ne bo opravljeno; ljudstvo se množi, zemlja roditeljica pa ostane ista, toraj je treba misliti na to, kako bi se nekterim priskrbel drug zaslužek, in to po obrtniji. V mnogih krajih naše domovine je prosto ljudstvo to že samo sprevidelo, in začelo se je pečati poleg poljedelstva z različno domačo industrijo, tako s sitarijo, z izdelovanjem slamnikov, lesenenega in železnega orodja, — in skušnja uči, da so taki kraji bolj premožni, da veliko lažje davke plačujejo in da je sploh ljudstvo bolj srečno in izobraženo, ko tam, kjer je navezano samo na poljsko letino, ktera je odvisna od vremena in donaša le pičle dohodke. Silna konkurenca velikih in rodovitnih poljedelskih držav tako pritiska na našo deželo, da nam ni druge pomoči iz revščine, ko lepo razvita obrtnija. Odprt nam je celi slovanski jug in on nima še dosti industrije, tje bomo svoje obrtniške izdelke lahko prodajali ter pri tem dobro živeli. Posebno za puščavo na Krasu, kjer je pridelek iz zemlje tako pičel, bilo bi priporočati, naj bi se tam razvila kaka obrtnija, da bi ljudje kaj zaslužka imeli. Res je, da si ne smemo misliti, da bi zamogli naenkrat obogateti po obrtniji, ker je tudi tu velika konkurenca; pa če si človek le 50 kr. na dan zasluži, boljši so ko nič, in za silo se živi s tem denarjem, in vsaj stradati ni treba, kakor se to pogosto pripeti v naših revnih kočah, kjer imajo le kako njivico in družega zaslužka skoro nič. Kdor ima veliko kmetijo, naj ostane kmet, če je priden in pameten, mu ne bo kruha zmanjkalo; pa tisti, ki živé po revnih bajtah, ne morejo živeti od polja, ker ga nimajo, in za take moremo skrbeti, da bobe postransk zaslužek, in če ni več ko 30 kr. na dan, vendar jim bo precej pomagano, ker imajo vendar nekaj sočevja in mleka doma, da jim ni treba vsega kupiti, stanovanje pa tudi imajo, tedaj jim bo vsak

krajcar, ki ga po straui zaslužijo, prav prišel, ter jim življenje olajšal. Polje se zavoljo tega ne bo zanemarjalo, ker ostane še vedno dosti ljudi, ki ga bodo obdelovali. Delavnih moči se zdaj nikjer ne manjka, pač pa vedno manjka dela, in to je velika škoda za narodno gospodarstvo, če toliko rok počiva; za dotične brezposelnike pa je življenje britek kelih. Domačo obrtnijo povzdigniti naj bo tedaj prva naloga vseh slovenskih domoljubov, in srčno nas veseli, da je kranjski deželni zbor to pot že zasledil, ter začel misliti na povzdigo našega obrtništva. Tako je v zadnji seji ustanovil deželni zbor dve štipendiji za učence, ki se pojdejo obrtnije na strokovnjaške šole učiti, da bodo domu prišedši potem svoje rojake podučevali; — tudi trgovinska in obrtniška zbornica hoče eno tako štipendijo ustanoviti.

Ne da se nadalje tajiti, da tudi vojaštvo žuli našega kmeta, kajti ne gledé na velike stroške, ki zrastejo vsled vojaštva ter pomnožujejo davke, zgubi kmet, ki mu sina vzamejo, še dobrega delavca, in poleg tega mu mora še v mesto denar pošiljati, da laže živi, ker 5 kr. na dan je res majhna plača, in največji berač si vzame še en par goldinarjev na posodo, da jih sinu — vojaku pošlje. Tako ima kmet trojno zgubo pri vojaščini, mnogi bogati državljani pa, ki nimajo ne hiše, ne sina vojaka, in vkljub svojemu premoženju ne plačajo nobenega davka, ker je suhi denar davka prost, ne čutijo prav nič ožjosti teh bremen. Postava za vojaško takso, po kateri bi bili prizadeti večinom za vojaščino nesposobni sinovi bogatih meščanov, bila bi tedaj kaj koristna in potrebna. Ravno tako pravična bila bi nova davkovska postava, vsled ktere bi morali davke plačati tudi bogati, ki imajo svoj denar v papirjih ali pa v hranilnicah naložen, pa dozdej niso nobenega davka plačevali.

To je nekaj postav, ki bi kmetu res koristile in mu breme olajšale, pa liberalci ne mislijo na kmeta, njim je le zaničevana para in molzna krava, zato so dozdej tako slabe postavbe kovali, dokler so imeli še oblast v rokah. Upajmo, da se bo zdaj nekoliko spremenilo in da bo naša stranka, ki je na krmilu, spomnila se tudi našega revnega kmeta, ter mu njegova bremena nekoliko olajšala!

## Politični pregled.

### Avstrijske dežele.

V Ljubljani 7. julija.

Iz **Galicije** so se začeli kmetje tako v Ameriko seliti, da vzbuja že pozornost vlade, in sestavila se je komisija, da bo poizvedela uzroke tega izseljevanja. Menda ne bo treba dosti študirati; poljskega kmeta tarejo grajšak, jud in davkar, in sicer tako, da mu ni več obstanka. Namesto ljudem braniti izseljevanje, naj bi raje olajšali kmečko stanje, potem ne bodo nikamor šli.

**Deželni zbori** bodo kmalo dovršili svoje delovanje. Samo gališki, češki in dolnenj-avstrijski bodo menda še en čas zborovali.

V **češkem** zboru pride v kratkem na vrsto glasovita debata o jezikovi ravnopravnosti.

V **lincu** je bila velika debata o šoli. Sam škof Rudigier je trikrat poprijel za besedo. Naštele so se vse napake nove šole, in škof so odločno rekli, da morajo šole zopet katoliške postati. Energično postopanje linškega škofa vzbudilo je vso gnjev liberalcev. Konservativni poslanci so pa odbijali vse njih napade, ter izrekli se za šestletno šolo, za olajšanje pri šolskem nasilstvu itd.



Tudi v **štajarskem** zboru so bile šole na vrsti. Došlo je nič manj ko 676 prošelj, naj se šola na prejšnje stališče postavi. Poslanec Karlon je stavil dotične predloge za spremembo šolskih postav, pa liberalna večina je vse te predloge zavržla, samo 17 poslancev je zanje glasovalo, med njimi tudi Slovenci. Profesor Žolgar je predlagal, naj se na realki namesto angleščine uči raje slovenščina; za vinorejsko šolo pa je predlagal, naj bo čisto slovenska. Nemško-liberalci so mu nasprotovali s starimi frazami, da naj bi se Slovenci nemščine učili, ker jim je to najbolj koristno. Pa mi bomo tako daleč gнали stvar, da bo tudi za Nemce koristno, ako se slovenščine nauče, ker drugače ne bodo več pri nas službe dobili. Nemci nam zmirom svoj jezik usiljujejo, sami pa se nečejo nobenega učiti. Če bomo mi za dobro spoznali, se bomo že sami tujih jezikov učili, jih ni treba nam v šole urivati; naši jerobi, ki so toliko skrbni za nas, naj bi enkrat tudi spoznali, da je za nas koristno, če znamo srbo-hrvaški jezik, pa o kaj tacem nečejo nič slišati. Štajarski Slovenci so pač nesrečni, da so na Gradec priklenjeni, ker tam jim ne zasije nikdar solnce pravičnosti. Zedinjena Slovenija ostane prej ko slej naše geslo, naj se ustanovi pod kakoršnim koli imenom.

Da je ministerstvo dovolilo nadaljni obstanek **gimnazije v Kranju**, to je za celo deželo vesel dogodek, posebno pa za mesto Kranj. Minister Konrad je pokazal, da ima več srca za našo deželo, ko naš fanatični preganjalec Stremayr, katerega smo se, hvala Bogu, znebili. Zdaj bi le še želeli, da naj se tam uvede slovenski učni jezik.

#### Vnanje države.

Demokrati severo-amerikanskih držav so si izvolili generala Hancocka za kandidata, kedar se bo volil predsednik republike.

Pri **konferenci v Berlinu** se je tak veter pokazal, da bo slabo za Turke. Od kar so Angleži odjenjali, ni hotel nobeden več za Turčijo poganjati se; reklo se je pa tudi, da če se Turci ne bo udal, potem se bo Turčija kar likvidirala, vsak bo vzel svoj kos, samo če se bodo mogli zediniti. Turek pa se neče udati, Osman paša zmirom sultanu na uho trobi, da naj se raje zanese na svoj meč, ko na milost Evrope. Osman ima sicer prav, pa vendar Turčija ni več za rešiti, naj se posluži meča ali katerega koli sredstva. Našla se bo že velevlast, da bo Turka vgnala, oslabljen je tako že zadosti po zadnji vojski, denarja pa nobenega nema. Turki zbirajo že vojake pri Drinopolju in Solunu; ravno tako se pripravljajo Grki na vojsko, ter nabirajo povsod denar in prostovoljce. Mirnim potom se stvar ne bo več dognala.

### Izvirni dopisi.

**Iz Štajarskega.** 3. julija. (Nemškutarstva še ne bo konec.) Sicer je že obče znano, da liberalna nemška svojat le za sebe svobodo in prostost zahteva, vže druge pa bi najrajši imela sužnje v svoji službi. Očitno pa to kaže ta svojat od tačas, kar jej je grof Taaffe vladne vajeti iz rok izvil in obljubil, da on hoče tudi drugim narodom dati, kar jim gre. Celi čas, kar je Taaffe na vladnem krmilu, se še Nemcem ni trohica pravic vzela in se tudi ne bo, Slovanom pa se še tudi ni nič dalo, le samo nekaj obljubilo, in vendar liberaluhi Nemci od vseh strani kričijo, da se jim krivica godi, da je nemštvo v nevarnosti in da Slovani še Nemce zatirajo, in zato si vsa

mogoča sredstva izmišljujejo, kako da bi napadeno nemštvo branili. Tako so te dni na Dunaji osnovali nemško šolsko društvo „Deutscher Schulverein“, ki bi naj ob mejah nemštva in v mešanih deželah na Českem, Moravskem, Tirolskem in Kranjskem skrbelo otrokom nemških starišev za nemške šole.

Kdor naše razmere pozna, dobro ve, da se po Slovenskem povsodi v ljudskih šolah še vse preveč nemškutari, da se na škodo večine učencev na vsakega nemškutarčka vse preveč ozir jemlje, da se pa nasproti, kjer so slovenski otroci v manjšini, na nje celo nič ne ozira. Zato je čisto neopravičena tožba osnoveateljev nemškega šolskega društva, da bi v naših krajih otroci nemških starišev bili brez nemških šol in da bi se zavoljo tega za Nemce zgubili. To tudi vsaj večina na njihovem oklicu podpisanih dobro ve, kajti med njimi se nahajajo možje, ki morajo djanske razmere poznati. Če so tedaj ti možje podpisali oklic, v katerem je naznanjen namen društva, da bo z denarjem od udov nabranim v deželah z mešanim prebivalstvom, posebno tam, kjer se ne dajo nemške šole na javne stroške ustanoviti, podpiralo ustanovljenje, prilagalo se učitelje in učilniške potrebe, — storili so to v tem smislu, ker javno vendar nečejo povedati, da hočejo zdaj s tem društvom podpirati in širiti nemškutarstva, ker ga z vladnimi sredstvi več ne morejo. V tem nas potrjujejo posebno imena na oklicu podpisanih; to so namreč najbolj znani in zagrizeni nemčurji in nemškutarji iz vseh dežel avstrijskih. V slovenskih deželah so kot pionirji tega društva podpisani: Dr. Matevž Reiser, župan in Dr. Frd. Duchatsch, državni poslanec v Mariboru; Dr. Josef Neckermann, župan v Celju in Eduard Mulley, obrtnik v Vitanji. Na Koroškem bodo delali protestantski superintendent Karl Bauer, deželni glavar dr. Janez Stieger, gimnazijski ravnatelj Ludwig Schmued in Karl Killinger v Celovcu. Iz Gorice je podpisan Karl pl. Ritter Zahony in iz Trsta državni poslanec dr. Josef Rabl. Čudno je, da še dozdej nimajo na Kranjskem nikoga.

Kdor ta imena pozna, tudi že ve, kako da namerjajo oni nemško šolo po Slovenskem podpirati. Vendar svojega namena ne bodo dosegli; kajti v tem so se bili drugi tiči pokusili, pa je do zdaj vsem spodletelo.

**Iz Istre,** 4. julija. V veliko veselje osapskih faranov so presvitli naš cesar podarili visoki dar 200 gid. v podporo tej cerkvi. Pravijo, kdor naglo dá, da dvakrat dá. In v resnici nam je ta visoka milost posebno letos v dobro prišla, ker smo bili po hudi bedi in elementarni nezgodi skoraj onemogli.

Na vse prizadevanje in s skrbljivostjo č. g. župnika vendar ne more cerkev dobiti spodobne notranje oprave, če izvanredni dobrotniki ne pomorejo s kakim milodarom, „ker patron“, fara sama, je sam ubog, in vendar je potrebno, da se krščanski čut izbuja, da ima cerkev neko prijazno lice, ki vpliva na obilno obiskovanje in gojenje blaznih moralnih čutil; saj če ne bo cerkev in s cerkvijo porazumljena šola vplivala na človečanstvo, bodo skrivni in očitni neprijatelji naše, nam vse priljublje Avstrije, svoja strupena komunistična načela, podobne francoskim petrolarjem, v dejanju jeli kazati.

Sicer do zdaj ni ta namera še tako dobro dozorela, da bi Slavjanstvo bilo v zadregi, ker goji neomajeno zvestobo in udanost do preslavne Habsburške dinastije, ker pod zaščito dvoglavnega orla mora pricvesti Slavjanom pravica svobode in občne sloge. Saj mi

trpimo z najvišim gospodom presvitlim vladarjem, ko nas je sam opomnil, da krepost avstrijska naj bode potrpljenje. Naše oko je obrnjeno na najvišjega gospoda, svitlega cesarja, njega krepka roka nam je porok, da morajo vsa nasprotja nehati, da se duh sprave in svobode pod zaščito premodrega in s tolikimi grenkimi skušnjami obloženega vladarja vtrdi. Slovjani sicer nismo premožen narod, ali vdanost in zvestoba ste naši svitli zvezdi, ki se svetite na Slavljanskem obnebji. V ta namen se je bila cela župnija z vso šolsko mladostjo zbrala 1. julija k slovesni sv. maši, kjer smo tako združeni v preponižni molitvi, prosili milega očeta vse dobrote, da bi blagoslovil preslavno Habsburško hišo, kateri smo in bomo na veke iz vsega srca hvaležno vdani vsi osapski farani.

### Domače novice.

V Ljubljani, 8. julija.

(Deželni zbor kranjski.) Včerajšnja deveta seja je bila, kakor osma, zelo viharna in burna in trajala še čez pet ur. Galeriji ste bili obe zelo polni. Vesteneck je v imenu gospodarskega odseka poročal o zloženju občin in tu se je vnel vihar razgovor, Vesteneck je sedel skoro na zatožni klopi, naši, posebno Svetec in dr. Vošnjak, pa so mu drobili jako ostre pod nos. Z une strani sta se vjedala posebno Vesteneck in Dežman, dr. Schaffer jima je po svoje pritrkoval. Nemškutarji so bili silno razkačeni. Na dnevnem redu je bila tudi postava o odpravi duhovenske bire, a se je po predlogu gosp. Kluna zavoljo poznega časa preložila na 10. sejo, ki je danes v četrtek. Na zadnje je bila tajna seja, v kateri so se obravnavale osebne zadeve, med drugimi plača deželnih uradnikov. Nadrobneje poročilo o tej in osmi seji sledi, ker se nam je preveč gradiva navalilo.

(Nemčurski sršeni) so zavoljo dogodb v osmi seji deželnega zbora kranjskega tako razkačeni, da je v „turškem listu“ vris velikansk. Kovaje svojega glavarja Kalteneggerja v zvezde se na vso moč zaletavajo v naše možake. Če bi bili mi prej le pičico tacega pisali proti prejšnji manjšini deželnega zbora, bi bili konfiscirani, da bi se bilo kar kadilo, da se to „Tagbiattu“ ne zgodi, je najsijajnejši dokaz temu, kako svobodo jim pusti sedanja vlada, katero tako napadajo. Nas — se veda — tako slepo in strastno opletanje onemogle jeze okoli sebe ne more zbegati, obžalujemo le to, da so možaki, ktere je zaupanje ljudstva, ne pa volilni manevri in še druga nič kaj častna sredstva, poslalo v deželni zbor, s častitljivim očetom naroda, dr. Bleiweisom vred obsojeno sedeti v taki družbi in trgati se z njo; že samo zavoljo tega zatajevanja samega sebe zasluži vsak izmed njih zahvalo volilcev prej, nego vit. Kaltenegger „zahvalo vse dežele“, kakoršno dati mu so se njegovi privrženci predrznili in s tem ogromno večino naroda v obraz vdarili. Koliko je taka „zahvala“ vredna, to bo najbolje presodil Kaltenegger sam, ki jo je prejel bledega in zelenega lica. Mi smo že večkrat povdarjali to, da je Kaltenegger do zdaj še več škodoval naši narodnosti ko Dežman, zasluge za kranjsko deželo pa nima prav nobene dokazati in če bi prav katero imel, saj je za vse, kar stori in opusti, mastno plačan. Le enkrat mu bo pela glasna hvala vse dežele, takrat namreč, ko bo pobral kopita in šel nazaj v „rajh“ k svojim.

(„Brenclj“) se je zavoljo preobilih opravil zadnjega tedna za nekoliko dni zakasnil,



pa pride do sobote gotovo. To odgovarjamo na mnoga vprašanja po njem.

(*Nasih rojakov.*) naseljenih v Ameriki, je prišlo te dni nekaj sèm obiskat svoje zlahtnike. Med njimi sta tudi velečastiti gosp. Jak. Trobec, dekan v Wabaschavu, in čast. gosp. Stariha. Drugi mesec se podajo nazaj na svoj novi dom, kjer so prav zadovoljni.

## Razne reči.

— Za uboge po toči poškodovane Dolenjce je bila v nedeljo v Litiji dobrodelna loterija, koja je dala 170 gold čistega dohodka. Lep znesek za tak kraj, kakor je Litija.

— Vabilo na izlet v Kamnik v nedeljo dne 11. julija 1880, kterega napravijo v spomin tisočletnice slovanske liturgije narodna društva: „Čitalnica“ (pevski zbor), „Sokol“ in „Dramatično Društvo.“ Društva se zbirajo pred 6. uro zjutraj v čitalnici, kjer čakajo vozovi in mestna godba pod vodstvom gosp. Zörnerja. Odhod iz Ljubljane v Kamnik z društvenimi zastavami ob šestih zjutraj. Tri četrt na osem zajuterk v Mengši. Odhod iz Mengše v Kamnik ob pol devetih. Prihod v Kamnik ob pol desetih. Ob desetih slovesna sv. maša, poje čitalniški pevski zbor. Po maši razgled okolice. Ob eni popoldne skupen obed. Ob pol petih velik koncert s petjem, godbo in telovadbo v vrtu pivovarne na korist po toči in povodnih poškodovanim Dolenjcem. Ob devetih zvečer odhod v Ljubljano. K obilni vdeležbi uljudno vabi odbor.

## Deželni zbor kranjski.

Sedma seja 2. julija.

(Konec.)

Na dr. Vošnjakove predloge se oglasi poslanec gosp. Šavnik. Njemu se zdi, da bi taka postava ne bila koristna, ker je v deželi premalo hiralnic in bi preskrbovanje neozdravljivih po njih občine več stalo, nego če jih sami domá rede. Glavna reč pri tem je milodarnost, ker je veliko uboštvo krivo temu, da je število bolnikov čedalje večje. Tu pomaga milodarna roka veliko več, ko najboljša postava; s tako pa, kakor je ta, občine nikakor ne bodo zadovoljne.

Dr. Zarnik je za postavo in za Vošnjakov predlog in v daljem gladkem govoru razklada bedo po občinah oskrbovanih neozdravljivih bolnikov; gledé oskrbovanja ubogih pa se mu zdi, da je miloščina vsakako boljša v rokah duhovnov, ko v rokah županov, ker je več županov tudi krčmarjev, ki bi miloščino dajali rajši tistim, ki jo pri njih zapijo, razen tega pa tudi občinski računi pri marsikterem večkrat niso v redu.

Dr. Poklukar meni, naj bi deželni odbor drugače skrbel za neozdravljive bolnike in naredil prostor drugim v bolnišnici. Njegov nasvet je, da bi se odsekov in dr. Vošnjakov predlog izročil finančnemu odseku v nov pretres. Dr. Vošnjak odgovarja še poslancu Šavniku rekši, da je za neozdravljivega bolnika reja po občinah večkrat res največje trpljenje, grof Thurn pravi, da bo treba posebne postave o preskrbovanju ubogih, poročevalec Vesteneck ostane pri odsekovih predlogih. Postava se potem ne sprejme, obvelja pa vendar predlog, da se Vošnjakov nasvet zavoljo odmerjenja stroškov dá še finančnemu odseku v pretres.

Vesteneck poroča potem v imenu finančnega odseka o prošnji občine Šmartno pri Li-

tiji za posojilo z deželnega zaklada za popraviljanje šolskega poslopja. Občina, kateri je podvzetnik sezidal tako slabo šolsko poslopje, da zdaj skup pada in bi se šola prihodnje leto morala zapreti, je prosila za popravo 2500 gl. posojila z deželnega zaklada, odsek pa nasvetuje dovoljenje le 1200 gld., ki se ima poplačati brž v treh letih tako, da dobi občina po 5% občinske priklade.

Zoper ta predlog se vzdigne poslanec g. Svetec ter temeljito in zgovorno zagovarja prošnjo Šmarčanov. Šolsko poslopje jih je že veliko stalo, zdaj plačujejo z deželno šolsko priklado vred že 78% naklade za šolstvo, nove naklade bi toraj zavoljo slabih letin ne mogli prenašati. Poslopje je pa tako, da se mora popraviti ali pa šola zapreti. Z nasvetovanimi 1200 gld. ne bo pomagano, ker bo popraviljanje po proračunu stalo najmanj 2000 gld. Se vé, da bo škodo povrniti moral pozneje tisti, ki je tako slab les dal, ali dokler pravda ni rešena, tega denarja ni. Govornik toraj stavi nasvet, naj se dovoli posojilo 2000 gld. brez obresti tako, da se bo vračanje dolga pričelo še le tretje leto po prejemu posojila in bo poravnana potem v treh letih.

Poslanec gosp. Robič toplo podpira ta predlog, vit. Gutmannsthal nasvetuje pa le 1500 gld. brezobrestnega posojila pod enakimi pogoji (Svetčevimi), deželni predsednik gosp. Winkler priporoča sprejem Svetčevega predloga, ker mora dežela občinam na korist šolstva na roko iti, poslanec Grasseli govori v istem smislu, baron Apfaltrern pa nasprotuje temu in je k večjemu za Gutmannsthalov predlog, a tako, da se poplačevanje posojila že drugo leto prične, poslanec Svetec pobija izvrstno vse vgovore in povdarja, da bo tudi 1500 gld. premalo, ker za strope potrebni suhi les bo drag.

Kjer se govori, mora biti dr. Schrey, ker brez njega ni nobene debate. Ta predlaga, naj se dá 1500 gld., pa vračanje prične precej z letom 1881. Drugi Ajaks (Vesteneck) priporoča ta predlog, na kar tudi vit. Gutmannsthal od svojega predloga odstopi.

Pri glasovanji nemčurji Svetčev predlog poderó, obvelja pa Schreyev predlog in tako dobé Šmarčani le 1500 gld., pa jih bodo morali pričeti brž povračati.

Temu sledi več poročil odsekov o računskih sklepih raznih zakladov, dosedanjemu služabniku v muzeji, gosp. Schulcu, se podeli naslov „preparator“, 500 gld. letne plače in 4 petletnice po 50 gl., kterih prva se letos prične.

Baron Taufferer poroča o prošnji Višnjana za premeščenje davkarije in okrajne sodnije iz Zatične v Višnjo goro. Odsek je te misli, da naj se prošnja krepko podpré. Dr. Zarnik to prošnjo toplo podpira, ker bo po tem premeščenju zdaj pešajoče mestice prišlo gotovo na bolje noge, Vesteneck ravno tako, le da je videti mu na obrazu nekaka osupnjenost zaradi tega, ker slovenski poslanci niso — kakor je on pričakoval — nasprotovali temu predlogu; on je imel sabljo že nabrušeno, pa jo je moral obdržati v nožnicah. — Tako se je sprejel enoglasno predlog, da se deželni odbor obrne do državnega zbora s prošnjo, naj bi se to premeščenje izvršilo.

Potem je bilo še več poročil o raznih peticijah, med kterimi je bila prošnja Podveitba in Cirknice za odpis aktivnega zaostanka iz l. 1879 odbita.

## Prošnja.

Strašna nesreča nas je nocoj ponoči zadela. Pred polnočjo se je v vasi Kamnik v ne-

kem skednji vnelo, in v dveh urah je bila vsa velika vas v ognji, tako da z žalostjo rečem: Kamnika ni več. Pogorelo je 37 hiš. številka z vsemi drugimi poslopji in cerkev sv. Florijana. In kjer je včeraj vas s tolikimi poslopji stala, je danes samo osmojeno in podrto zidovje. 244 ubogih prebivalcev danes nima ne stanovanja, ne živeža, ne obleke. Tudi nekoliko prešičev in telet je zgorelo. Kolika je revščina, ni mogoče povedati. V imenu ubogih nesrečnikov presrčno prosim vse milosrdne duše milih darov, naj bo v denarji, živeži ali obleki. Usmilite se, predragi, ubogih pogorelcev, Bog Vam bo to vse poplačal. \*)

V Preserji 5. julija 1880.

Ignacij Podobnik, župnik.

\*) Vredništvo bo radovoljno sprejemalo darove in jih odpošiljalo na mesto, a darovalce objavljalo. Vredn.

## Za Dolenjce po toči poškodovane so darovali:

Krajska gora 11 gld. Sim. Robič s faro 5 gl. 50 kr.

## Umrlí so:

22. rožnika. Jovana Telban, šivilja, 34 l., za jetiko.

24. rožnika. Franc Šrank, čevljarja otrok, 1<sup>3</sup>/<sub>4</sub> l.

## Orgle

(1)

10 premenov, dobro ohranjene, so naprodaj. Cena 250 gld. Oglasiti se je v Trebelnem, pošta Mokronog (Nassenfuss) na Dolenjskem.

## Glasovir

7 oktavov, trden in dobro ohranjen, je naprodaj. Nadrobneje se izvé pri vredništvu „Slovenca.“ (1)

V moji zalogi so ravno kar na svetlo prišle lepe bukve:

## Lilija v Božjem vrtu

ali deviški stan, njegova lepota in pomočki ga ohraniti, in sicer četrtega pomnoženega natisa. Spisala sta te bukve častita gospoda L. Jeran in A. Zamejc po spisih sv. M. Alfonza Ligvorskega s pristavkom jutranjih, večernih, dvojnih mašnih, spovednih, obhajilnih molitev, dvojnih litanij — sv. rešnjega Telesa in lavretanskih —, svetega križevega pota Leonarda Postomavriškega, raznih molitev v dosego potrebnih čednost in treh pesem v čast Mariji prečisti Devici. — Velja pa „Lilija“ na 14 polah v osmerki nevezana: 17 soldov, trdo vezana 32 soldov, v platnu vezana 40 soldov, v usuji 50 soldov, z zlatim obrezkom 70 soldov.

Dobiva se tudi v moji zalogi

## „Zlata šola“

ali bukve polne lepih nauk in molitev, ki jih je spisal častiti gospod Janez Volčič. Cena tem bukvam, ki imajo zunaj spodbudnih nauk in molitev za razne potrebe tri maše in sedem litanij, je usnatim 85 soldov, in z zlatim obrezkom 1 gld. 20 soldov.

Matija Gerber,  
bukvovez.

## Izurjen

## organist in cerkovnik,

ki že dalje časa to službo opravlja ter je pred dvema letoma orglarsko šolo z dobrim vspehom dovršil, išče primerne službe. (1)

Več se izvé pri opravištvu „Slovenca.“

Telegrafične denarne cene 7. julija

Papirna renta 72.20 — Sreberna renta 73.20 — Zlata renta 87.45 — 1860letno državno posojilo 133.25 Bankine akcije 831 — Kreditne akcije 277. — — London 117.80 — — Ces. kr. eskini 5.56. — — 20-frankov 9.36.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.